

Cuprins

Prefață	11
Abrevieri și acronime	13

TITLUL I

CONSIDERAȚII TEORETICE PRIVIND PROTECȚIA DREPTURILOR OMULUI	15
--	-----------

CAPITOLUL I. DELIMITĂRI CONCEPTUALE	17
--	-----------

1. Evoluția conceptului de „drepturi ale omului”	17
2. Evoluția istorică a preocupărilor internaționale privind protecția drepturilor omului	20
3. Relația conceptuală dintre „drepturi” și „libertăți”	24
4. Relația conceptuală dintre „drepturile omului” și „drepturile cetățeanului”	26
4.1. Definirea drepturilor cetățenești	26
4.2. Caracteristicile drepturilor cetățenești	29
5. Definirea și caracteristicile „drepturilor fundamentale ale omului”	30
6. Corelația dintre interesul social general și drepturile fundamentale ale omului	32
6.1. Dreptul între libertate și necesitate	32
6.2. „Dreptul” – între „interesul particular” și „interesul general”	33

CAPITOLUL II. CONSACRAREA JURIDICĂ A DREPTURILOR FUNDAMENTALE ALE OMULUI	35
---	-----------

1. Afirmarea ideii de obligativitate juridică privind protecția drepturilor omului	35
2. Fundamentele protecției juridice a drepturilor omului	39
2.1. Fundamentele social-economice ale protecției drepturilor omului	39
2.2. Fundamentele politice ale protecției drepturilor omului	41
2.3. Fundamentele juridice ale protecției drepturilor omului	44
2.4. Fundamentele culturale ale protecției drepturilor omului	46
2.5. Fundamentele religioase ale protecției drepturilor omului	47
3. Principiile drepturilor fundamentale ale omului	48
3.1. Principiul universalității drepturilor omului	49
3.2. Principiul indivizibilității drepturilor omului	50
3.3. Principiul legalității drepturilor omului	50
3.4. Principiul nediscriminării și egalității în drepturi	51
3.5. Principiul cooperării internaționale	52
4. Impactul globalizării asupra protecției juridice a drepturilor omului	53
4.1. Noțiunea și tendințele globalizării în societatea contemporană	53

CAPITOLUL III. DEFINIREA PROTECȚIEI JURIDICE A DREPTURILOR OMULUI CA RAMURĂ DISTINCTĂ A SISTEMULUI DE DREPT	57
--	-----------

1. Denumirea „protecția juridică a drepturilor omului”	57
2. Definirea și trăsăturile caracteristice ale protecției juridice a drepturilor omului	58

CAPITOLUL IV. CORELAȚIA DINTRE REGLEMENTĂRILE INTERNE ȘI REGLEMENTĂRILE INTERNAȚIONALE PRIVIND PROTECȚIA DREPTURILOR OMULUI	60
1. Aspecte generale	60
2. Raportul dintre dreptul național și dreptul internațional public în ansamblu	62
3. Raportul dintre dreptul național și protecția juridică a drepturilor omului	64
4. Raportul dintre dreptul național – dreptul Uniunii Europene – protecția drepturilor omului	67
5. Raportul dintre protecția juridică a drepturilor omului și dreptul internațional umanitar	71

TITLUL II

PROTECȚIA INTERNAȚIONALĂ A DREPTURILOR OMULUI ÎN TIMP DE PACE	75
--	----

CAPITOLUL I. PROTECȚIA DREPTURILOR OMULUI PRIN STRUCTURI ȘI MECANISME INTERNAȚIONALE	77
1. Protecția drepturilor omului prin structuri și mecanisme în cadrul ONU	78
1.1. Instituții ale Organizației Națiunilor Unite având ca principală misiune promovarea și protecția drepturilor omului	78
1.2. Alte instituții din sistemul Organizației Națiunilor Unite având atribuții în domeniul drepturilor omului	81
1.3. Mecanisme create în cadrul unor instituții specializate și Înalțul Comisariat al ONU pentru Refugiați	83
1.4. Structuri speciale create în vederea aplicării instrumentelor ONU referitoare la drepturile omului	87
2. Protecția drepturilor omului prin structuri și mecanisme regionale	89
2.1. Mecanisme europene de protecție a drepturilor omului	89
2.1.1. Mecanismul european de protecție a drepturilor omului instituit în cadrul Consiliului Europei prin Convenția europeană a drepturilor omului	89
2.1.2. Mecanismul instituit în cadrul Consiliului Europei prin Carta socială europeană	105
2.1.3. Alte mecanisme instituite prin reglementări adoptate în cadrul Consiliului Europei	107
2.1.4. Mecanisme instituite în cadrul Uniunii Europene	109
2.1.5. Mecanisme de protecție a drepturilor omului instituite în cadrul OSCE	112
2.2. Mecanismul interamerican de protecție a drepturilor omului	113
2.3. Mecanismul african de protecție a drepturilor omului	116
3. Protecția drepturilor omului în cadrul organizațiilor neguvernamentale	121
4. Concluzii privind eficiența mecanismelor internaționale de protecție a drepturilor omului	125

CAPITOLUL II. PROTECȚIA DREPTURILOR OMULUI PRIN REGLEMENTĂRI JURIDICE INTERNAȚIONALE	126
1. Documente internaționale cu caracter de universalitate referitoare la drepturile omului în ansamblu	126
1.1. Carta Organizației Națiunilor Unite	128
1.2. Declarația Universală a Drepturilor Omului	128
1.3. Pactele internaționale cu privire la drepturile omului	130

2. Documente internaționale cu caracter de universalitate referitoare la anumite categorii de drepturi ale omului	132
2.1. Convenția internațională asupra eliminării tuturor formelor de discriminare rasială	132
2.2. Convenția asupra eliminării discriminării față de femei	133
2.3. Convenția cu privire la drepturile copilului	133
2.4. Convenția împotriva torturii și a altor pedepse sau tratamente cu cruzime, inumane sau degradante	134
2.5. Convenția internațională privind eliminarea și reprimarea crimei de apartheid	134
2.6. Convenția internațională pentru prevenirea și reprimarea crimei de genocid	135
2.7. Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate	135
2.8. Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției	136
3. Documente internaționale regionale referitoare la drepturile omului	137
3.1. Reglementări adoptate la nivel european	137
3.1.1. Documente adoptate în cadrul Consiliului Europei	137
3.1.2. Documente adoptate în cadrul Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa - OSCE	144
3.1.3. Documente adoptate în cadrul Uniunii Europene	149
3.2. Reglementări privind protecția drepturilor omului adoptate pe continentul american (America de Nord și America de Sud)	160
3.3. Reglementări privind protecția drepturilor omului adoptate pe continentul african	161
3.4. Protecția drepturilor omului în dreptul islamic	163
3.4.1. Reglementări islamice	163
3.4.2. Conținutul drepturilor fundamentale ale omului din perspectivă islamică	164

CAPITOLUL III. ANALIZAREA CONȚINUTULUI DREPTURILOR

FUNDAMENTALE ALE OMULUI	165
1. Clasificarea drepturilor și libertăților fundamentale	165
2. Protecția specială a unor categorii de persoane	172
2.1. Protecția drepturilor omului în justiție	173
2.2. Protecția drepturilor femeii	176
2.3. Protecția drepturilor copilului	177
2.3.1. Protecția drepturilor copilului la nivel internațional	177
2.3.2. Protecția drepturilor copilului la nivel național	181
2.4. Protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități	183
2.4.1. Cadru juridic internațional de protecție a drepturilor persoanelor cu dizabilități	185
2.4.2. Cadru juridic național de protecție a drepturilor persoanelor cu dizabilități	186
2.5. Protecția drepturilor persoanelor vârstnice	187
2.6. Regimul juridic al străinilor	188
2.6.1. Condiția juridică a străinului	188
2.6.2. Regimul juridic al refugiaților	190
2.6.3. Regimul juridic aplicabil personalului diplomatic și consular	193
2.7. Protecția drepturilor minorităților etnice, religioase și lingvistice	193
2.7.1. Definierea conceptului de „minoritate”	193

2.7.2. Calificarea juridică a drepturilor minorităților	194
2.7.3. Reglementări internaționale.....	196
2.7.4. Protecția drepturilor minorităților în România	197
3. Drepturile civile și politice	199
3.1. Caracterizarea generală a drepturilor civile și politice.....	199
3.2. Drepturile la viață, la libertate și la inviolabilitatea persoanei	200
3.2.1. Conținutul dreptului.....	200
3.2.2. Aspecte juridice privind exercitarea dreptului la viață	201
3.2.3. Temei juridic internațional	203
3.2.4. Temei juridic național.....	210
3.3. Dreptul la egală ocrotire a legii.....	211
3.3.1. Conținutul dreptului.....	211
3.3.2. Temei juridic internațional	212
3.3.3. Temei juridic național.....	214
3.4. Dreptul de a fi recunoscut ca subiect de drept	215
3.4.1. Aspecte generale.....	215
3.4.2. Temei juridic internațional	215
3.4.3. Temei juridic național.....	215
3.5. Dreptul la cetățenie	216
3.5.1. Aspecte generale.....	216
3.5.2. Temei juridic internațional	216
3.5.3. Temei juridic național.....	217
3.5.4. Aspecte internaționale privind dobândirea și pierderea cetățeniei	218
3.6. Dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie.....	220
3.6.1. Aspecte generale.....	220
3.6.2. Temei juridic internațional	221
3.6.3. Temei juridic național.....	222
3.7. Dreptul la proprietate și la moștenire	222
3.7.1. Aspecte generale.....	222
3.7.2. Conținutul juridic al dreptului	223
3.7.3. Temei juridic internațional	223
3.7.4. Temei juridic național.....	224
3.8. Dreptul la respectul vieții private.....	226
3.8.1. Conținutul juridic al dreptului	226
3.8.2. Temei juridic internațional	228
3.8.3. Temei juridic național.....	228
3.9. Libertatea de exprimare	230
3.9.1. Aspecte generale.....	230
3.9.2. Temei juridic internațional	230
3.9.3. Temei juridic național.....	231
3.10. Libertatea gândirii, conștiinței și religiei	232
3.10.1. Aspecte generale – Conținutul dreptului	232
3.10.2. Temei juridic internațional	232
3.10.3. Temei juridic național.....	233
3.11. Libertatea de întrunire și de asociere pașnică	233
3.11.1. Aspecte generale.....	233
3.11.2. Temei juridic internațional	234
3.11.3. Temei juridic național.....	235

3.12. Libertatea de circulație și de alegere a reședinței.....	235
3.12.1. Aspecte generale.....	235
3.12.2. Temei juridic internațional	235
3.12.3. Temei juridic național.....	236
3.13. Dreptul de a participa la conducerea treburilor publice.....	237
3.13.1. Aspecte generale.....	237
3.13.2. Temei juridic internațional	237
3.13.3. Temei juridic național.....	237
4. Drepturile economice, sociale și culturale	238
4.1. Caracterizarea generală a drepturilor economice, sociale și culturale	238
4.2. Dreptul la muncă.....	239
4.2.1. Aspecte generale.....	239
4.2.2. Temei juridic internațional	239
4.2.3. Temei juridic național.....	241
4.3. Dreptul la securitate socială, inclusiv la asigurări sociale.....	242
4.3.1. Aspecte generale.....	242
4.3.2. Temei juridic internațional	242
4.3.3. Temei juridic național.....	243
4.4. Dreptul la un nivel de trai decent.....	244
4.4.1. Aspecte generale.....	244
4.4.2. Temei juridic internațional	244
4.4.3. Temei juridic național.....	244
4.5. Dreptul la sănătate.....	245
4.5.1. Aspecte generale.....	245
4.5.2. Temei juridic internațional	246
4.5.3. Temei juridic național.....	248
4.6. Dreptul la educație	249
4.6.1. Aspecte generale.....	249
4.6.2. Temei juridic internațional	249
4.6.3. Temei juridic național.....	253
4.7. Dreptul de a participa la viața culturală	254
4.7.1. Aspecte generale.....	254
4.7.2. Temei juridic internațional	254
4.7.3. Temei juridic național.....	255
4.8. Dreptul de a beneficia de progresele științei și tehnicii și de aplicațiile acestora	255
4.8.1. Aspecte generale.....	255
4.8.2. Temei juridic internațional	255
5. Drepturile din generația a III-a.....	256
5.1. Caracterizarea generală a drepturilor din generația a III-a.....	256
5.2. Dreptul la autodeterminare	257
5.2.1. Aspecte generale – Conținutul dreptului	257
5.2.2. Temei juridic internațional	257
5.2.3. Tendințe actuale în exercitarea dreptului la autodeterminare	258
5.2.4. Temei juridic național.....	258
5.3. Dreptul la pace	258
5.3.1. Aspecte generale.....	258

5.3.2. Temei juridic internațional	259
5.3.3. Relația dintre „dreptul la pace” și – „drepturile omului”	261
5.4. Dreptul la dezvoltare	261
5.4.1. Aspecte generale	261
5.4.2. Temei juridic internațional	261
5.4.3. Interdependența dintre drepturile fundamentale ale omului	262
CAPITOLUL IV. ÎNGRĂDIREA LEGALĂ A EXERCITĂRII DREPTURILOR FUNDAMENTALE	263
1. Aspecte generale privind condiționarea reglementării îngrădirilor	263
2. Îngrădiri legale privind exercitarea drepturilor omului stabilite prin instrumente juridice internaționale	265
2.1. Îngrădiri prevăzute în documentele ONU	265
2.2. Îngrădiri prevăzute în documentele Consiliului Europei	266
2.3. Îngrădiri prevăzute în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene	267
3. Îngrădiri legale stabilite prin reglementări naționale	267
TITLUL III	
PROTECȚIA INTERNAȚIONALĂ A DREPTURILOR OMULUI ÎN CAZ DE CONFLICT ARMAT	269
CAPITOLUL I. FORMAREA, EVOLUȚIA ȘI ROLUL DREPTULUI INTERNAȚIONAL UMANITAR	271
1. Definiția și evoluția dreptului internațional umanitar	271
2. Principiile dreptului internațional umanitar	273
3. Mijloace și metode de război interzise	276
4. Persoanele protejate de dreptul internațional umanitar	285
5. Regimul juridic al combatanților și altor persoane implicate în ostilități	279
CAPITOLUL II. TIPURI DE CONFLICTE ARMATE	286
1. Conflictul armat internațional	286
2. Conflictul armat neinternațional	289
CAPITOLUL III. PROTECȚIA RĂNIȚILOR, BOLNAVILOR ȘI NAUFRAGIAȚILOR	291
1. Protecția pe timpul războiului terestru	291
1.1. Protecția răniților și bolnavilor înainte de 1949	291
1.2. Protecția răniților și bolnavilor conform Convenției I de la Geneva din 1949	293
1.3. Protecția răniților și bolnavilor conform Protocolului I de la Geneva din 1977	295
2. Protecția pe timpul războiului naval	296
2.1. Protecția răniților, bolnavilor și naufragaților înainte de 1949	296
2.2. Protecția răniților, bolnavilor și naufragaților conform Convenției a II-a de la Geneva din 1949	298
2.3. Protecția răniților, bolnavilor și naufragaților conform Protoalelor I și II de la Geneva din 1977	299
3. Protecția pe timpul războiului aerian	300
4. Obligațiile statelor neutre față de răniți, bolnavi și naufragați	301
CAPITOLUL IV. PROTECȚIA PRIZONIERILOR DE RĂZBOI	303
1. Definiția și statutul prizonierilor de război	303

2. Captivitatea prizonierilor de război	304
3. Eliberarea și repatrierea prizonierilor de război	306
CAPITOLUL V. PROTECȚIA POPULAȚIEI CIVILE	307
1. Cadrul juridic al protecției populației civile în caz de conflict armat	307
2. Principiul delimitării combatanților de populația civilă	309
3. Protecția specială a femeilor și copiilor	310
3.1. Protecția femeilor	310
3.2. Protecția copiilor	311
4. Garanții fundamentale	314
CAPITOLUL VI. STATUTUL PERSONALULUI MEDICO-SANITAR	316
CAPITOLUL VII. INFRAȚIUNI ÎN DREPTUL INTERNAȚIONAL	
UMANITAR. CRIMELE DE RĂZBOI ȘI CRIMELE CONTRA UMANITĂȚII	321
1. Crimele de război	321
2. Crimele contra umanității	326
3. Imprescriptibilitatea crimelor de război și a crimelor contra umanității	326
CAPITOLUL VIII. RĂSPUNDEREA PENTRU VIOLĂRI ALE DREPTULUI	
INTERNAȚIONAL UMANITAR	331
1. Răspunderea statelor pentru încălcarea dreptului internațional umanitar	331
1.1. Răspunderea morală	334
1.2. Răspunderea politică	334
1.3. Răspunderea materială	335
2. Răspunderea persoanelor fizice pentru violarea dreptului internațional umanitar	335
2.1. Apariția și evoluția instituției răspunderii internaționale penale	335
2.2. Tribunalul Militar Internațional de la Nürnberg	337
2.3. Tribunalul Militar Internațional pentru Extremul Orient (de la Tokyo)	339
2.4. Tribunalele penale internaționale de la Haga și Arusha	340
2.4.1. Tribunalul penal internațional de la Haga pentru fosta Iugoslavie	340
2.4.2. Tribunalul penal internațional pentru Rwanda	343
2.5. Instituirea unei jurisdicții internaționale penale de către Națiunile Unite (Curtea Penală Internațională)	345
2.6. Tribunalele internaționalizate sau hibride	357
3. Reprimarea infracțiunilor la normele dreptului internațional umanitar	357
3.1. Cadrul juridic internațional al sistemului de represiune	358
3.2. Reprimarea infracțiunilor individuale la dreptul internațional umanitar prin legislațiile naționale	362
3.2.1. Obligația statelor de a incrimina infracțiunile privind încălcarea dreptului internațional umanitar	362
3.2.2. Reglementări cuprinse în legislația României	365
TITLUL IV	
PROTECȚIA DREPTURILOR OMULUI LA NIVEL NAȚIONAL	373
CAPITOLUL I. MECANISMUL GARANȚILOR DREPTURILOR	
ȘI LIBERTĂȚILOR CETĂȚENILOR ROMÂNI	375
1. Garanțiile neorganizate	375
1.1. Garanțiile materiale (sociale și economice)	375

1.2. Garanțiile social-politice	375
2. Garanțiile organizate (jurisdicționale).....	377
2.1. Controlul constituționalității legilor	377
2.2. Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică	377
2.3. Garanțiile jurisdicționale de protejare a cetățenilor împotriva abuzurilor autorităților judecătorești	378
2.4. Răspunderea funcționarilor publici și a altor cetățeni.....	378
2.5. Avocatul Poporului	378

CAPITOLUL II. PROTECȚIA DREPTURILOR ȘI LIBERTĂȚILOR FUNDAMENTALE ALE OMULUI PRIN STRUCTURI ȘI MECANISME

NAȚIONALE	380
1. Autoritățile reprezentative.....	380
1.1. Parlamentul României.....	380
1.1.1. Activitatea legislativă a Parlamentului	380
1.1.2. Controlul parlamentar	380
1.1.3. Acte cu caracter exclusiv politic adoptate de Parlament	384
1.2. Președintele României	384
1.2.1. Funcțiile îndeplinite de președinte.....	384
1.2.2. Atribuțiile Președintelui.....	386
1.3. Autoritățile administrației publice locale.....	388
1.3.1. Consiliile locale	390
1.3.2. Rolul primarului în acțiunea de protejare a drepturilor omului	391
1.3.3. Consiliul județean.....	393
1.3.4. Rolul Prefectului.....	395
2. Autoritatea judecătorească	396
2.1. Noțiunea și principiile fundamentale potrivit cărora se realizează justiția	396
2.1.1. Principiul legalității	397
2.1.2. Principiul unicității și egalității justiției.....	398
2.1.3. Folosirea limbii oficiale și a limbii materne în justiție	399
2.1.4. Dreptul la apărare	400
2.1.5. Prezumția de nevinovăție.....	401
2.1.6. Independența judecătorului și supunerea lui numai legii.....	402
2.2. Sistemul organelor judecătorești.....	403
2.3. Căile de atac	405
2.3.1. Căile de atac promovate în materie civilă.....	405
2.3.2. Căile de atac promovate în materie penală	409
3. Contenciosul administrativ.....	412
3.1. Evoluția instituției contenciosului administrativ.....	412
3.2. Actele ce formează obiectul controlului jurisdicțional	413
3.3. Subiectele active ale acțiunii în contencios administrativ.....	414
3.4. Condițiile exercitării acțiunii în justiție	415
4. Curtea Constituțională.....	417
4.1. Atribuțiile Curții Constituționale	417
4.2. Actele emise de Curtea Constituțională	420
5. Avocatul Poporului	421
5.1. Considerații terminologice privitoare la instituția „Avocatul Poporului”	421
5.2. Principiile generale care guvernează activitatea Avocatului Poporului.....	422

5.3. Rolul instituției Avocatul Poporului în garantarea respectării drepturilor omului	423
6. Protecția drepturilor omului prin mijloace și acțiuni politice. Partidele politice	426
6.1. Cadrul juridic de funcționare a partidelor politice în România.....	426
6.2. Funcțiile partidelor politice.....	428
6.3. Rolul partidelor politice în asigurarea respectării și garantării drepturilor omului	429
7. Rolul organizațiilor neguvernamentale privind respectarea drepturilor fundamentale ale omului.....	432
7.1. Rolul social al organizațiilor neguvernamentale.....	432
7.2. Cadrul juridic de funcționare a organizațiilor neguvernamentale în România	433
7.3. Principalele organizații neguvernamentale din România cu atribuții în domeniul protejării drepturilor fundamentale ale omului	434
Bibliografie selectivă	439
Postfață	445

NICOLAE PURDĂ

NICOLETA DIACONU

PROTECȚIA JURIDICĂ A DREPTURILOR OMULUI

Ediția a III-a

Universul Juridic
București
-2016-

MOTTO:
Apel către oameni

Încercați să vă cunoașteți drepturile!
Învățați să vă apărați drepturile!

Profilul profesional al autorilor

NICOLAE PURDĂ

* Doctor în drept

* Prof. univ. - Universitatea „Nicolae Titulescu”
Facultatea de Științe Sociale și Administrative

Alte lucrări publicate de același autor:

- *Protecția drepturilor omului. Mecanisme interne și internaționale*, Ed. „Lumina Lex”, București, 2001 – (teză de doctorat, coordonată de **prof. univ. dr. Muraru Ioan**);
- *Drept internațional umanitar*, Ed. „Sitech”, Craiova, 2010;
- *Drept internațional umanitar*, Ed. Universitară, București 2008;
- *Drept internațional public*, Ed. Universitară, București 2008, (colectiv de autori);
- *Instanțe judecătorești internaționale*, Ed. Universitară, București 2008, (colectiv de autori);
- *Organizații internaționale interguvernamentale*, Ed. „Pro Universitaria”, București, 2008, (coautor);
- *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ed. „Universul Juridic”, București, 2007, (coautor);
- *Drept internațional public*, Ed. „Prouniversalis”, București, 2005;
- *Justiția penală internațională la începutul secolului al XXI-lea*, Ed. „Universul Juridic”, București, 2005;
- *România și N.A.T.O. – de la deziderat la realitate*, Ed. „Sylvi”, București, 2005, (coautor);
- *Drept internațional umanitar* – curs universitar, Ed. „Lumina Lex”, București, 2004;
- *Instrumente juridice fundamentale ale Uniunii Europene*, Ed. „Lumina Lex”, București, 2003, (coautor);
- *Documente de drept internațional public, Culegere*, ed. a II-a revăzută și adăugită, vol. I și II, Ed. „Lumina Lex”, București, 2002, (colectiv de autori);
- *Documente de drept internațional public adoptate la nivel european – culegere*, Ed. „Lumina Lex”, București, 2002, (colectiv de autori);
- *Dicționar de drept internațional public*, Ed. „Media”, 2002, (colectiv de autori);
- *Protecția juridică a drepturilor omului*, Ed. „ERA”, București, 1999, (coautor);
- *Culegere de documente de drept internațional public* – vol. I și II, Ed. „Lumina Lex”, București, 1997, (colectiv de autori).

NICOLETA DIACONU

* Doctor în drept

* Prof. univ. – Universitatea „Spiru Haret”

Facultatea de Științe Juridice, Politice și Administrative

Profesor abilitat la Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”

Alte lucrări publicate de același autor:

- ***Dreptul Uniunii Europene – Tratat***, Ed. „Lumina Lex”, București, 2008, ***lucrare premiată de Uniunea Juriștilor cu Premiul special în 2008***;
- ***Sistemul instituțional al Uniunii Europene***, Ed. „Lumina Lex”, 2001 (teză de doctorat, coordonată de ***prof.univ.dr. Dumitra Popescu***, Institutul de Cercetări Juridice al Academiei Române);
- ***Administrarea justiției în Uniunea Europeană***, Ed. „Pro Universitaria”, 2008;
- ***Dreptul Uniunii Europene; Partea generală***, Ed. „Lumina Lex”, București, 2007;
- ***Dreptul Uniunii Europene; Partea specială***, Ed. „Lumina Lex”, 2007;
- ***Drept internațional privat***, curs universitar, ed. a V-a, Ed. „Lumina Lex”, București, 2010;
- ***Legea aplicabilă căsătoriei și divorțului cu element străin***, Ed. „Lumina Lex”, București, 2006;
- ***Teoria conflictelor de legi în materie civilă***, Ed. „Lumina Lex”, 2005;
- ***Legea aplicabilă contractelor cu element străin***, Ed. „Lumina Lex”, București, 2004;
- ***Efectele hotărârilor judecătorești străine***, Ed. „Lumina Lex”, București, 2004;
- ***Regimul juridic aplicabil persoanei fizice în dreptul internațional privat român***, Ed. „Sylvi”, București, 2004;
- ***Sistemul jurisdicțional al Uniunii Europene***, Ed. „Sylvi”, București, 2004;
- ***Dreptul Uniunii Europene privind politicile economice***, Ed. „Universul Juridic”, 2010, (coautor);
- ***Regimul juridic al instrumentelor financiare ale Uniunii Europene***, Ed. „Pro Universitaria”, 2010, (coautor);
- ***Dreptul comunitar al afacerilor***, Ed. Universitară, 2009, (colectiv de autori);
- ***Instanțe judecătorești internaționale***, Ed. Universitară, 2008, (colectiv de autori);
- ***Fundamentele juridice ale dreptului Uniunii Europene***, Ed. „Universul Juridic”, 2008, (colectiv de autori);
- ***Protecția juridică a drepturilor omului***, Ed. „Universul Juridic”, 2007, (coautor);
- ***România și NATO – de la deziderat la realitate***, Ed. „Sylvi”, 2005, (colectiv de autori);
- ***Instrumente juridice fundamentale ale Uniunii Europene***, Ed. „Lumina Lex”, București, 2003, (colectiv de autori).

Prefață

Ultimele decenii ale secolului al XX-lea și primele decenii ale secolului al XXI-lea s-au caracterizat printr-o preocupare sporită a Comunității internaționale consacrată problematicii complexe privind promovarea și apărarea drepturilor omului. Această preocupare se explică nu numai prin importanța ce se cuvine acordată acestui domeniu, ci și rolului, tot mai bine înțeles, a locului ce revine, în mod firesc, protecției, în general, și protecției juridice, în special, a drepturilor omului.

Doi distinși oameni de știință, profesorul universitar Nicolae Purdă și profesor universitar Nicoleta Diaconu au inclus – între cercetările de excepție pe care le-au efectuat – „protecția juridică a drepturilor omului”. Abordarea temei nu se oprește numai la considerațiile teoretice care se impun, dar și la implicațiile practice ale acestei analize academice.

Se știe că protecția drepturilor omului are fundamente social-economice, fundamente politice și fundamente juridice, asupra cărora se opresc – într-o analiză pertinentă – cei doi universitari. În cercetarea științifică pe care am efectuat-o în baza experienței acumulate în timpul exercitării atribuțiilor conferite în calitate de Raportor Special al Națiunilor Unite privind Drepturile Omului și Tineretul, atrăgeam atenția că „*dintotdeauna, drepturile omului, libertățile publice au reprezentat o temă deosebit de sensibilă, greu de ocolit, imposibil de evitat, în dezbaterea publică*”. Am constatat că această temă revine obsedant în orice confruntare de opinii, fiind invocate argumente și contraargumente, după cum cei implicați sunt la Putere sau se află în Opoziție, „*beneficiază de drepturi și libertăți ori sunt lipsiți de ele*”. Am ajuns la concluzia că nu este om pe această lume căruia să-i fie indiferent modul în care îi sunt ocrotite drepturile și libertățile sale firești.

Drepturile și libertățile constituie o temă nelipsită din discursul celor care au ajuns la Putere, sau a acelor care vor să acceadă la Putere. Unul dintre cei mai reputați analiști ai guvernământului, Charles Louis Montesquieu nota că principiile care călăuzesc guvernarea într-o Republică sunt: „*virtutea politică; dragostea de patrie; dragostea de libertate*”, iar cetățenii trebuie să participe la guvernământ cu răspundere, pasiune și perseverență („Despre spiritul legilor”, Editura Științifică, București, 1964, (pp. 57-59).

Autorii precizează în ce constă relația conceptuală dintre drepturi și libertăți, precum și dintre drepturile omului și drepturile cetățeanului. Noțiunea de „*drepturi*” este utilizată, în mod constant, pentru a desemna drepturile omului în general, în timp ce sintagma „*libertăți publice*” este utilizată pentru a desemna drepturile cetățeanului. Drepturile cetățenești prezintă anumite caracteristici proprii, cetățeanul fiind legat de statul său, „*legătură care se manifestă, în special, prin drepturile pe care statul i le recunoaște și i le garantează*”.

În cercetarea științifică pe care o efectuează cei doi autori – constatându-se că protecția drepturilor omului are valențe complexe social-economice, politice și juridice – se precizează că „*protecția juridică a drepturilor omului cuprinde ansamblul reglementărilor interne și internaționale având ca obiect protecția drepturilor omului în timp de pace și în timp de conflict armat*”. (p. 58). În mod corect se subliniază că normele juridice care intră în conținutul dreptului protecției juridice a drepturilor omului nu este diferit de normele juridice care intră în conținutul dreptului internațional public în ansamblu sau a dreptului național, „*însă datorită importanței obiectului de reglementare, pot fi grupate într-o ramură de drept distinctă*”.

(pp. 62-63). Acest obiect este format din raporturile juridice privind protecția juridică a drepturilor fundamentale ale omului.

Între drepturile fundamentale sunt incluse: drepturi civile și politice, precum și drepturile economice, sociale și culturale, iar argumentele invocate pentru a demonstra importanța acestor categorii de drepturi nu sunt numai din domeniul reglementărilor internaționale convenite (Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactele internaționale cu privire la drepturile omului, precum și alte documente internaționale cu caracter de universalitate), ci și din experiența acumulată de omenire pe parcursul a sute, chiar a mii de ani. În analiza pe care a făcut-o Hugo Grotius, dreptul la viață este socotit un drept fundamental al oricărei ființe umane, alături de dreptul acesteia la sănătate, la libertate, la siguranță personală. Acel celebru romancier și dramaturg francez, Alexandru Dumas – tatăl, nota în 1844 în „Contele de Monte Cristo” că *„Omul, în inima căruia i s-a înrădăcinat atât de adânc dragostea pentru viață, face tot ce-i stă în putință ca să-și păstreze viața, atât de grea uneori, și atât de scumpă întotdeauna”*.

În „Declarația de Independență a Statelor Unite”, adoptată la 4 iulie 1776, se stipulează că: *„toți oamenii sunt creați egali și sunt dotați de Creator cu anumite drepturi inalienabile”*, între care: *„dreptul la viață, la libertate și la căutarea fericirii”*. Observăm că – atât în documentele juridice, cât și în documente politice fundamentale, dreptul la viață este așezat alături de dreptul la libertate, la sănătate, la siguranța personală. Totodată, aceste drepturi fundamentale sunt garantate – în împlinirea lor – de mijloace materiale, stipulate în reglementări naționale și internaționale corespunzătoare.

Mihai Eminescu – acel mare gânditor al românilor – atrăgea atenția că *„un stat este ca și omulare atâta libertate și egalitate, câtă avere are. Iar cel sărac este totdeauna sclav și inegal cu cel ce stă deasupra lui”*. Viața și sănătatea ființei umane, precum și alte drepturi recunoscute – politic și juridic – trebuie să fie garantate prin mijloace adecvate. Așa se explică opțiunea reprezentanților lumii de a elabora și adopta odată cu Pactul privind Drepturile Civile și Politice și Pactul privind Drepturile Economice, Sociale și Culturale.

Meritul cercetării academice – pe care o supun atenției profesorii Nicolae Purdă și Nicoleta Diaconu – constă atât în precizarea riguroasă a drepturilor omului, promovate și apărate prin mijloace juridice naționale și internaționale, cât și în analiza acelor garanții social-economice indispensabile pentru realizarea acestor drepturi. Mai mult, cei doi distinși autori pun în evidență corelația dintre drepturi și îndatoriri, dintre drepturi și obligații, subliniind caracterul complementar existent între acestea în realitatea cotidiană.

Remarcăm preocuparea autorilor de a nu se opri numai la tratarea teoretică a problematicii protecției juridice a drepturilor omului. Autorii relevă – în același timp – implicațiile practice atât de complexe ale realității politice, social-economice și juridice privind protecția drepturilor omului.

În concluzie, profesorul Nicolae Purdă și profesoara Nicoleta Diaconu – în versiunea actuală a „Protecției juridice a drepturilor omului” – au efectuat o cercetare de referință în domeniu, care se dovedește indispensabilă atât specialiștilor, studenților, precum și tuturor celor preocupați nu numai de cunoașterea aprofundată a acestei problematici, dar și de aplicarea efectivă a acestor drepturi la nivel național, european și mondial.

Prof. univ. dr. DUMITRU MAZILU
Raportor Special al Națiunilor Unite privind Drepturile Omului
și Tineretul (1985-1993)
Doctor Honoris Causa al Universității Internaționale
„Albert Schweitzer” din Geneva